

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.3. Политически науки

Факултет: Философски

Катедра: Публична администрация

СУ "Климент Охридски"

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р. Ангелина Мирославова Марковска,

от ВТУ "Св.св.Кирил и Методий"

на дисертационния труд на

Emmanouil Bempekidis

Public Health, National Health System in Greece during the Economic Crisis and Satisfaction of Citizens from the Services Provided

за присъждане на ОНС "доктор" в професионално направление 3.3.
Политически науки, специалност "Публична администрация"

1. Информация за процедурата, дисертацията, автореферата и публикациите:

От представените на вниманието на уважаемото научно жури документи и материали може да се посочи, че не са допуснати нарушения по процедурата за придобиване на образователна и научна степен „доктор“. Като цяло дисертацията отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България. Докторантът е проучил богат набор от налични източници и литература по темата на дисертационното изследване. Доказателство за задълбочените му теоретични познания в областта на управлението и публичните политики

са коректно цитираните и посочени 236 теоретични изследвания, монографии, анализи, статии и интернет източници главно на английски език. Авторефератът коректно отразява предмета и обекта на дисертацията, както и поставените цели и задачи, структура и основни резултати от изследването. Докторантът е реализирал 3 научни публикации по темата, две от които са публикувани в сборници от участия в международни научни конференции, а една в научно списание.

2. Актуалност и значимост на изследвания проблем

Дисертацията, представена на вниманието на уважаемото научно жури се отличава с актуалност и значимост на изследвания проблем във време на тежка социално-икономическа криза, причинена от много вътрешни и външни фактори на местно, регионално, национално и наднационално ниво. Дисертацията фокусира изследователския интерес върху проучването на степента на удовлетвореност на гръцките пациенти от гръцката здравна система, изхождайки от личния им опит, като чувствителен фактор и индикатор за дефицити в самото общество.

Актуалността на темата се подчертава и от основната хипотеза, а именно, че повишената удовлетвореност на пациентите е ключов показател за измерване качеството на здравната система и комплексна мяра както за висотата на медицинските резултати, така и за измерване ефективността на положените грижи и непрекъснатото подобряване на заобикалящата среда.

Значимостта на изследователския проблем се определя от политическите и икономически предизвикателства пред съответните администрации, независимо дали здравната система е обект на публично или частно финансиране, за да се максимизира състоянието на здравния статус на индивидуално и колективно ниво.

Детайлно очертаните проблемни области на изследването са своеобразна моментна снимка не само на настоящата социално-икономическа и политическа ситуация в гръцката държава, и по-специално в гръцката здравна система, но бих казал, че до голяма степен е аналог на българската реалност, което придава на резултатите висока добавена стойност от гледна точка на тяхната приложимост в наднационален мащаб.

3. Обща информация за дисертацията

Дисертацията се състои от 211 страници активен текст, придружени от таблици и библиографска справка. В структурно отношение следва класическа структура и се състои от въведение, изложение в три глави и заключение. Използваната литература наброява 236 източника. Темата на

изследването е формулирана коректно, като всеки от съставляващите елементи намира последващо логическо разгръщане в общата композиция на текста.

Г-н Бемпекидис залага на подчертано интердисциплинарен подход, включително методологически инструментариум, използван в различни научни области, като социология, публична администрация и управление, икономика, политология, психология и др.

Предмет на изследването му е управлението на здравната система в Гърция като част от публичните политики, прилагани от правителството по отношение на удовлетвореността на гръцките граждани от предоставените здравни услуги. **Обект** за наблюдение е гръцката здравна система и по-конкретно гръцките болници, за да се идентифицират проблемите пред които са изправени, дали удовлетворяват пациентите и като цяло какво може и трябва да се промени, така че всички гръцки граждани да се ползват с равни права и достъп до здравни услуги.

Структурата на дисертацията следва логиката на изследването, състояща се условно от две класически части: теоретично-изследователска (обхващаща 1-2 глави) и емпирична част (глава 3). Направен е критичен и задълбочен преглед на съществуващата литература по темата, което считам за изключително приносен момент.

За целите на теоретичното изследване е направена количествена извадка от хоспитализираните пациенти, за да се изследва тяхната гледна точка и да се измери степента на удовлетвореност. Теоретичният анализ е финализиран в рамките на теорията на публичната администрация и особено на теорията за лидерството. В този контекст приемам, че литературата за управлението на здравните системи и публичните политики в тази сфера е актуализирана и дообогатена.

Въведението очертава проблемните области, както и мотивацията, провокирала изследователския интерес. Параметрите в рамките на които докторантът оперира са коректно маркирани.

Първа глава е озаглавена „*Към разбирането на моделите на здравните системи*“. В рамките на осем параграфа г-н Бемпекидис логично разгръща изследователската рамка, очертана във въведението. Демонстрира задълбочено познание и разбиране на теоретичните модели на доброто управление и се справя уверено с различни концепции и категории като прозрачност и отчетност в здравния сектор, концепцията за справедливост от гледна точка на организационна справедливост, теория на лидерството и

т.н. За особено ценно, считам обвързването на понятието за справедливост, с културно-ценностната преценка за индивидите, както и подчертания културно-ценностен подход, който се прилага при анализа на организационната култура на поведение и нейното значение за ефективното управление в дадена организация.

В търсене на допълнителни паралели между компонентите на организационната справедливост и лидерските стилове от една страна, и удовлетворението от работата от друга е направен подробен преглед на ключови теории в публичната администрация, като тези на Макс Вебер и др. с акцент върху приликите и разликите между лидера и администратора в сравнителен план и с препратки към политическото лидерство. В допълнение, фундаменталните теории за лидерството на Бас - а именно трансформационното и транзакционното лидерство - са задълбочено разгледани във връзка с темата на дисертацията.

Г-н Бемпекидис очертава успешно връзката между административната справедливост и лидерството в дадена организация (в случая на здравната система), тъй като ръководството е разгледано не като термин, с който се обозначава позицията на първия в йерархията, а като модел, по който той или тя изпълняват тази роля. Структурата, характеристиките и механизмите на различните здравни системи - либерални, смесени и национални здравни системи, с техните специфични модели - модел Bismark и модел Beveridge са разгледани в критичен план. В допълнение са систематизирани показателите по които ефективността на гръцката здравна система и нивата на удовлетвореност на гражданите от предоставените здравни грижи ще могат да бъдат измервани емпирично, което е постигнато във втора част на дисертацията.

Намирам за изключително удачно обвързването на теорията за справедливостта на Джон Ролс с търсенето на положителен ефект от осигуряването на равен достъп до здравеопазване, тъй като ефектът и значението на тази теория намира своето най-естествено приложение именно в осигуряване на равен достъп до социални блага, свобода, възможности, благоденствие.

Осмислянето на разбирането за равен достъп до здравеопазване като обществено благо или индивидуално (присъщо) право отваря дисертацията към морално-философското и етично позициониране на проблема, което определям като подчертано приносен момент. Като принос дефинирам и обогатяването на научната литература със слабо познатия сред академичната общност модел по който функционира гръцката здравна

система. Вярвам, че обобщените знания по темата ще позволят и структурирането на бъдещи работни модели за по-ефективното функциониране на здравната система на ниво Европейски съюз в ситуация на задълбочаване на световната икономическа криза.

Втората глава разглежда подробно връзката между качеството на здравните услуги и удовлетвореността на пациентите, осмислена чрез категориите на справедливостта. Според мен, втората част на изследването представлява концептуалната рамка, върху която се формулират хипотезите, които последователно ще бъдат доказани или отхвърлени в хода на изложението.

Изследователският интерес в тази глава е фокусиран върху връзката между трансформационното лидерство и организационната справедливост. Едно от заключенията се отнася до лидера в организационната структура на здравното звено и по-конкретно в болничната помощ, който е натоварен със специфични административни задачи за планиране и систематизиране на работата на служителите. На второ място, авторът е обърнал внимание на т.нар. дистрибутивна справедливост. Очертани са качествените ползи за пациентите, здравните специалисти и осигурителната каса. По мое скромно мнение, втора глава обогатява научното познание за теорията на очакванията като ключова парадигма за разбиране на очакванията на потребителите по отношение качеството на здравните услуги. Авторът на дисертацията добавя към дефиниращите фактори и индивидуалния опит на субектите като потребители на услуги. Освен теорията за очакванията има и други фактори, които са свързани и очевидно влияят върху степента на удовлетвореност на пациентите от здравните услуги. Общоприето е, че фактори като социален статус, пол, възраст, етническа принадлежност и др., играят ключова роля при оценката на здравните услуги от пациента. Като резонно на темата и особено креативно намирам представеното философското разбиране на въпроса за връзката между качеството на здравните услуги с удовлетвореността на пациентите, осмислени чрез концепцията за щастие на древногръцкият философ Аристотел.

Изложението във втора глава, както и рамката на цялата дисертация до голяма степен е резултат от задълбочени теоретични и емпирични изследвания, което допринася за високата степен на обективност и коректност на направените изводи.

Трета глава вече стеснява изследователското поле до предмета на самата дисертация. Анализът в тази глава се основава на резултатите от проучване, проведено от екип експерти с цел измерване на общия процент

на удовлетвореност на пациентите от услугите на здравните центрове. Тук авторът на дисертацията демонстрира задълбочени познания за това как се конструират емпирични изследвания, как да се избере и използва подходяща методология, за да се синтезират коректни и обективни заключения за характера и особеностите на гръцката здравна система.

Практико-приложната част от изследването се отнася до болницата в Каламата, която не е била обект на изследване по отношение на степента на удовлетвореност на пациентите. В същото време теоретичната част на дисертацията се фокусира върху теорията на Джон Ролс, която не е широко изследвана в гръцката и българската литература. В този смисъл, настоящата дисертация може да се оцени и като отправна точка за бъдещи професионални изследвания по темата, особено във време на криза или пандемия.

Глава трета има подчертано практическа и приложна стойност. Дизайнът на изследователския процес включва проектирането на въпросник, извадката от изследването, процеса по събиране и анализ на данни и оценка на резултатите. Напълно приемам избраната изследователска техника и използван социологически инструментариум. В приложението му е демонстриран професионализъм и добра практическа подготовка.

В заключението, авторът отправя препоръки за решаване на проблемите в държавните болници като предпоставка за всеобщо подобряване на гръцката здравна система. Това прави изследователската стойност на дисертацията изключително висока най-вече за държавните и здравни административни служители, както и за здравните специалисти при предприемането на действия за повишаване степента на удовлетвореност на пациентите в Гърция от националната здравна система. Оценявам препоръките на г-н Бемпекидис като особено ценни по отношение на възможностите за реконструкция и на българския здравен модел, както и по отношение на характеристиките на така наречения здравен мениджмънт като поле за бъдещи задълбочени научни изследвания.

4. Оценка на научно-приложните резултати и приноси на дисертацията

В рамките на проведеното изследване мога да подчертая следните по-важни и значими приноси:

- 1) Демонстриран е теоретичен модел за свързване на основни концепции за здравната система с теорията на Джон Ролс за справедливостта и с основни категории от теорията за лидерството. Дефинираният конструкт, може да

бъде приложен и към други страни от ЕС с цел подобряване и поддържане на по-високо качество на здравните услуги;

2. Формулиране и аргументиране на работещ модел за постоянни количествени и качествени измервания на степента на удовлетвореност на пациентите, като ключов фактор за качеството на предоставените здравни услуги;

3) Обогаляване на научната литература с въвеждането в обръщение на нови концепции и понятия, като например създаване на „отделение по качеството“ във всички гръцки болници и др.

4) Коректно и обективно събраните, анализирани и обобщени количествени и качествени данни могат да послужат като ценна информация и основа за ефективно лидерство - от нов тип, ориентирано към максимално удовлетворение на пациентите от здравните услуги, налагане на нови културни и ценностни модели на поведение в рамките на организациите, както и последващо стратегическо планиране за подобряване на гръцката здравна система.

5. Критични бележки и препоръки

Нямам формална причина за отправяне на критични бележки по рецензираната дисертация, защото те биха били резултат от собствения ми анализ и прочит на разгледаните проблемни въпроси.

6. Оценка на дисертацията

Дисертацията на Emmanouil Vempekidis "Public Health, National Health System in Greece during the Economic Crisis and Satisfaction of Citizens from the Services Provided" съдържа изследователски принос със значителна научна, методологична и практическа стойност и напълно отговаря на изискванията за присъждане на образователна и научна степен "доктор".

Давам положителна оценка и препоръчвам на почетното жури да присъди на Emmanouil Vempekidis образователната и научна степен „доктор по Политически науки в професионално направление 3.3. Политически науки (специалност "Публична администрация").

Дата: 14.06.2021г.

.....
Доц.д-р. Ангелина Марковска